

rius ir N. F. Ostermejeris net jau buvę parašę šiek tiek teksto: pirmasis – N, antrasis – U raidės žodžius)<sup>13</sup>. Jei dar nebus pamiršta Rėzos veikla (pasireiškusi pirmiausia senųjų žodynų kaupimu ir trūkstamos liaudinės leksikos rankiojimu, pasinaudojant korespondentų paslaugomis), jau, rodos, visai pakaks duomenų apibendrinamai išvadai, kad XIX a. antrasis ketvirtis – tai lietuvių rankraštinės eksikografijos pagyvėjimo Prūsiose metas.

## MAŽMOŽIS VI

Kažkada *pasisakyti*, *apsivežėti* kirčiavimas buvo konstatuotas kaip reliktinis reiškinys, rodantis buvusią enklitinę veiksmažodžio formų padėtį (J. Kazlauskas, *Baltistica*, I, 49–50).

Tarmių faktai rodo štai ką. Taip tariama tik kirtį atitraukiančiose šiaurės ir pietų žemaičių šnektose: *nus'èlupâ*. Vvr, *ap's'èšapavâ* K1 (A. Girdenio užrašymai LKŽk), *is'is't'eb'ieje* Sd, *òs'èl'epâ* Pp, *ac'èklaus't't'ę* Rdn, *pas'ìdar'e* Krš ir kt. Sangražos dalelytė kirtį šiuo atveju įgauna tik daugiaskiemeniuose ir trumpos ar tvirtagalės šaknies dviskiemeniuose veiksmažodžiuose. Tvirtapradžiai dviskiemeniai veiksmažodžiai šitaip niekada nekirčiuojami *pas'idêrpk/pas'id'irpk* ir kt.

Atitraukiant kirtį iš antrinės galūnės, pagrindinis atitrauktinis kirtis kartais tenka sangražai: *n'eis'ègõ'sk* Pln, *òs'èr't'n* Skd, *is'ìli'n* Krš.

Šis reiškinys dabar net pradėjo dažnėti, nes daug kur žemaičiuose naujai imta atitraukti kirtį iš tvirtapradės galūnės: *dàrà.u* Rdn, Trš, Tl (ir *pas'èdarâ.u*).

Toks sangražos dalelytės kirčiavimas primena žemaičių kirčio išdėstymą tam tikra tvarka keturskiemeniuose žodžiuose su atitrauktiniais ir nukeltiniais kirčiais [┌┐(┌)┐] bei įvairius panašius kirčiavimo variantus (*nus'èpraus'ê* : *pas'èn'eš'ê*). Ypač čia svarbus kirčių išdėstymas žodyje. Be to, kiek iš užrašymų ir stebėjimų patirta, čia svarbi ir emfazė.

Šitas reiškinys griežtai lokalizuojasi visuotinio kirčio atitraukimo zonoje.

V. Vitkauskas

<sup>13</sup> Jordan K. A. Über littauische Wörterbücher. – Neue Preußische Provinzial=Blätter. 1846, Bd. 2, S. 146–148.